

Gemeente Lansingerland Position Paper Greenport 2015-2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding	
1.1 Aanleiding	3
1.2 Tweede glastuinbouwgemeente van Nederland	4
1.3 Lansingerlandse bedrijven aan de top	5
1.4 Leeswijzer	5
2. Uitdagingen sector	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Mondialisering	6
2.3 Prijzen onder druk	6
2.4 Wetgeving	6
2.5 Energiekosten	7
2.6 Arbeid en imago: onbekend maakt onbemind	7
3. Speerpunten sector	8
3.1 Inleiding	8
3.2 Transitie naar een innovatieve Greenport	8
3.3 Krachten bundelen door samenwerking	8
3.4 Greenportsamenwerking nationaal speerpunt	9
3.5 Provincie Zuid-Holland	10
3.6 Regionale samenwerkingsverbanden	11
4. Actieprogramma Lansingerland	14
4.1 Inleiding	14
4.2 Economie & Ruimtelijke ontwikkeling	14
4.2.1 Internationale samenwerking	14
4.2.2 Bedrijven Investerings Zone	15
4.2.3 Stoppersnetwerk	15
4.2.4 Glastuinbouwbedrijfsgebieden	15
4.2.5 Actielijst Economie & ruimtelijke ontwikkeling	17
4.3 Kennis, innovatie & scholing	18
4.3.1 Kennis & innovatie	18
4.3.2 Scholing	18
4.3.3 Actielijst kennis, innovatie & scholing	19
4.4 Milieu & duurzaamheid	21
4.4.1 Actielijst milieu & duurzaamheid	22
4.5 Bereikbaarheid & infrastructuur	23
4.5.1 Actielijst bereikbaarheid & infrastructuur	23
5. Aan de slag	24

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Lansingerland behoort samen met de gemeenten Pijnacker-Nootdorp, Westland, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Waddinxveen, Zuidplas en Barendrecht tot de *Greenport¹ Westland-Oostland*. Dit is het grootste glastuinbouwgebied in Nederland. De Greenport Westland-Oostland is wereldwijd exporteur van bloemen, planten, groente en fruit en levert met een exportwaarde van € 5,4 miljard een aanzienlijke bijdrage aan de regionale en (inter)nationale economie.

De greenport is van oudsher een belangrijke sector voor de gemeente Lansingerland. Het geheel van deze tuinbouw-gelieerde sector is dan ook met 6.500 arbeidsplaatsen de grootste werkgever van Lansingerland. Met een totaal van 19.000 arbeidsplaatsen in Lansingerland betekent dit dat de Greenportsector goed is voor 1 op de 3 banen in Lansingerland.

Naast de economische kracht van de sector blijkt dat diverse bedrijven uit de *primaire sector²* in Lansingerland onder druk staan. Er komen nieuwe concurrerende landen bij, en ook de afzet is aan verandering onderhevig. De inkooporganisaties voor *retail* -zoals grote internationale supermarktketens- bundelen zich steeds meer tot grootmachten, waardoor de prijzen voor de telers steeds verder onder druk komen te staan.

Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de bedrijvigheid in Lansingerland en de werkgelegenheid die daaruit voortvloeit. De gemeente Lansingerland geeft daarom weer welke positie zij inneemt ten aanzien van de Greenport. Naast de positiebepaling geven we aan welke acties ondernomen worden om de sterke positie van Lansingerland in de Greenport te behouden en daar waar nodig te versterken.

De gemeente Lansingerland kan dit niet alleen. Het is derhalve van belang dat de gemeente Lansingerland, het bedrijfsleven, mede-overheden en belangenorganisaties gezamenlijk optrekken om de uitdagingen tegemoet te treden.

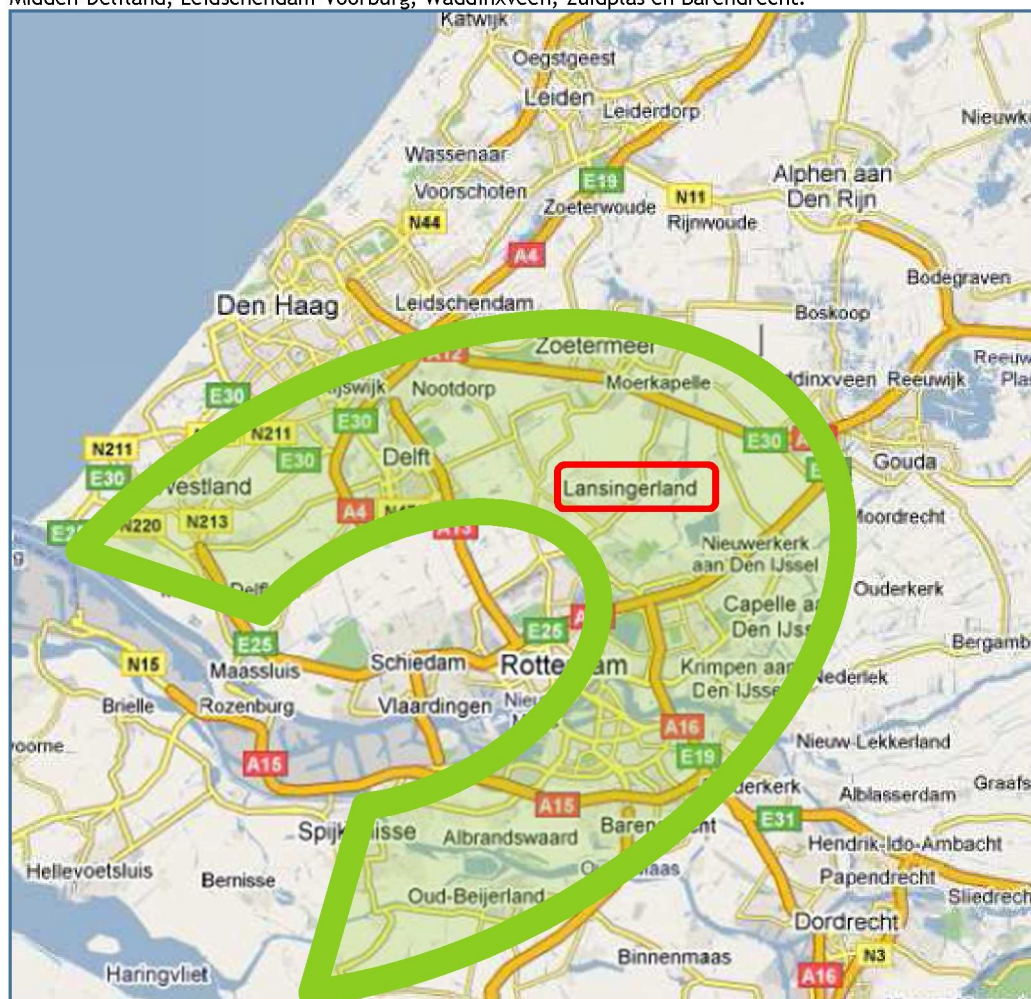
Deze Position paper is daarom in overleg met burgers, het bedrijfsleven, mede-overheden en belangenorganisaties tot stand gekomen. Het enthousiasme en de wil om samen de Greenport verder te ontwikkelen is een positief signaal waarop in de toekomst verder wordt voortgeborduurd. Deze paper geeft tevens richting bij het aangaan van Greenport gerelateerde samenwerkingsverbanden op regionaal, nationaal en internationaal niveau.

In de hiernavolgende twee paragrafen wordt kort ingegaan op de kracht, en dus ook het belang, van de Greenportsector in Lansingerland.

¹ Greenport is de benaming voor een grote tuinbouwcluster, waarin planten, bomen, bollen, bloemen, groenten en fruit worden geproduceerd en verhandeld.

² De primaire sector is de economische sector die grondstoffen en voedsel levert. De verwerking gebeurt in de secundaire sector.

Kaart 1: weergave Greenport Westland-Oostland, bestaande uit de gemeenten Lansingerland, Pijnacker-Nootdorp, Westland, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Waddinxveen, Zuidplas en Barendrecht.

1.2 Tweede glastuinbouwgemeente van Nederland

Gemeente Lansingerland presenteert zichzelf binnen de Greenport als duurzame en innovatieve glastuinbouwgemeente. Als tweede glastuinbouwgemeente van Nederland speelt Lansingerland een vooraanstaande rol in de Greenportsector. In onderstaand tabel is de toppositie van de gemeente Lansingerland qua omvang weergegeven.

Tabel 1: Top 10 glastuinbouwgemeenten in Nederland.

	Gemeente	Hectare
1	Westland	2.448
2	Lansingerland	811
3	Pijnacker-Nootdorp	360
4	Midden Delfland	272
5	Peel en Maas	271
6	Venlo	254
7	Horst aan de Maas	246
8	Zuidplas	245
9	Zaltbommel	234
10	Emmen	157

Bron: CBS, 2013.

1.3 Lansingerlandse bedrijven aan de top

Bedrijven uit Lansingerland spelen een grote rol in de veredeling van en wereldhandel in groenten, fruit, bloemen en planten en zijn internationaal trendsettend op het gebied van duurzame teelttechniek. Met een sterk, duurzaam en innovatief glastuinbouwcluster, dat de belangrijkste pijler vormt van de lokale economie, leveren de Lansingerlandse bedrijven een belangrijke bijdrage aan het versterken van de positie van de Greenport op regionaal, nationaal en internationaal niveau. Een aantal van hen is mondiaal marktleider, zoals Koppert Biological Systems en Anthura. Naast het mondiale marktleiderschap van een aantal Lansingerlandse bedrijven is gebleken dat acht bedrijven uit Lansingerland behoren tot de 100 meest toonaangevende bedrijven in de glastuinbouw van Nederland.

Tabel 2: Lansingerlandse bedrijven in de top 100 meest toonaangevende glastuinbouwbedrijven van Nederland.

Positie	Bedrijf	Omzet in euro's	Medewerkers in NL
03	Koppert Biological Systems	126.000.000	318
08	Royal Lemkes	214.000.000	152
10	Anthura	71.000.000	150
19	Monsanto Vegetable Seeds	120.000.000	713
47	Bunnik Plants	62.000.000	158
53	Horticoop	87.000.000	330
62	DLV Plant-GreenQ	23.000.000	162
83	Wayland	70.000.000	96

Bron: Hillenraad top 100, 2014.

De gemeente Lansingerland wil dat Lansingerlandse bedrijven hun positie behouden en als het kan regionaal, nationaal en internationaal verstevigen. De wijze waarop de gemeente Lansingerland dit wil ondersteunen zal hierna worden beschreven.

1.4 Leeswijzer

Gestart wordt met een beschouwing van de sector, waarbij de uitdagingen waarvoor de sector staat zijn beschreven. Vervolgens wordt weergegeven welke speerpunten nodig zijn om de toppositie als sector te behouden. Voorts wordt in hoofdstuk vier een actieprogramma opgesteld bestaande uit vier verschillende thema's, te weten: economie & ruimtelijke ontwikkeling (1), kennis, innovatie & scholing (2), milieu & duurzaamheid (3) en bereikbaarheid & infrastructuur (4). Iedere thema wordt afgesloten met een concrete actielijst. De paper eindigt met een afrondende conclusie.

2. Uitdagingen sector

2.1 Inleiding

Nederland is al decennia koploper op het gebied van tuinbouw door de nauwe samenwerking tussen productie, toeleverantie, kennisinstellingen en afzet. De Greenport Westland-Oostland levert daarbinnen een aanzienlijke bijdrage. In onderstaand tabel is een aantal kengetallen weergegeven die hierop betrekking hebben.

Tabel 3: Kengetallen van het Tuinbouwcluster.

Tuinbouwcluster	Nederland	Greenport W-O
Exportwaarde in euro's	15,6 miljard	5,4 miljard
Productiewaarde in euro's	7,9 miljard	2,7 miljard
Areaal in hectare	10.037	4.023
Aantal bedrijven	7.126	1.690

Bron: CBS, 2013.

Ondanks de economische prestaties van wereldformaat staat de sector voor een aantal uitdagingen die richtinggevend zijn voor de komende decennia.

2.2 Mondialisering

De mondiale economische ontwikkelingen beïnvloeden het ondernemersklimaat en stelt de sector voor een uitdaging. Zo verschuift het economisch zwaartepunt van de wereld meer en meer naar het Oosten; China en India zijn opkomende grootmachten. De opkomende landen zullen zich meer en meer op de markt gaan roeren, waardoor de internationale concurrentie toe zal nemen.

2.3 Prijzen onder druk

Ook in Europese landen zoals Roemenië en Polen neemt de productie van greenportproducten toe, mede door Europese subsidie. Er komen hierdoor nieuwe concurrerende exportlanden bij, terwijl de bevolkingsgroei in Europa fractioneel toeneemt. In enkele Europese landen is zelfs sprake van stagnatie of krimp van de bevolking.

Een gevolg hiervan is dat het aanbod producten op de Europese markt toe zal nemen, terwijl de vraag in Europa nagenoeg constant blijft. De inkooporganisaties voor *retail* maken hier dankbaar gebruik van, waardoor de prijzen voor de telers steeds verder onder druk staan.

2.4 Wetgeving

Regelgeving voor de Greenport is afkomstig van de Nederlandse overheid en de Europese Unie. De invloed van Brussel wordt groter en die van Den Haag kleiner. Toch blijft de nationale overheid de komende jaren een belangrijke actor voor de sector, omdat de overheid grip wil houden op milieuwetgeving, het klimaatbeleid en de volksgezondheid.

Zo streeft het Rijk met doelstellingen naar 14% duurzame energie in 2020 en een volledig duurzame energievoorziening in 2050. Dat gebeurt onder meer door belastingen op vervuilende brandstoffen en subsidies voor duurzame energiewinning.

2.5 Energiekosten

Een andere uitdaging voor de sector is een verdere verduurzaming van alle aspecten, dus zowel in de teelt, logistiek als effectieve ruimtegebruik is dit noodzakelijk om de kosten te drukken en om aan steeds strenger wordende wet- en regelgeving te voldoen.

Fossiele energie is immers duur; zo'n 25-30 procent van de kostprijs van bijvoorbeeld een tomaat bestaat uit energiekosten. Meer in het algemeen is het van belang dat de sector minder afhankelijk is van de grillige prijsvorming van fossiele energie. Daarnaast is het van vitaal belang dat de sector afstapt van de onbestendige voorzieningszekerheid van aardgas.

2.6 Arbeid en imago: onbekend maakt onbemind

Een andere uitdaging binnen de Greenport Westland Oostland is de uitstroom van ervaren werknemers de aankomende jaren. De instroom van jongeren en goed gekwalificeerd personeel is gering en de werknemers in het Greenportcluster komen in toenemende mate uit Midden- en Oost-Europa. De beperkte instroom van jonge en voldoende gekwalificeerde werknemers is een uitdaging, omdat het functioneren van het cluster in de Greenport hierdoor op termijn wordt bedreigd.

3. Speerpunten sector

3.1 Inleiding

Het Zuid-Hollands glastuinbouwcomplex is de derde mainport van Nederland, naast de Rotterdamse haven en Schiphol. Deze positie en erkenning dankt het tuinbouwcluster aan een sterke combinatie van veredeling, productie, logistiek, vermarkting, distributie, kennis, innovatiekracht en ondernemersmentaliteit.

De ambitie voor de Greenport is de transitie naar een innovatieve, duurzame en dynamische Greenport met een hoogstaand kennisnetwerk om daarmee de *license to produce* in de toekomst te garanderen. Door de in het vorige hoofdstuk beschreven uitdagingen liggen er voor de komende jaren nog steeds flinke opgaven om aan eerdergenoemd ambitie te kunnen voldoen.

3.2 Innovatieve Greenport

In Azië, Zuid-Amerika en Afrika groeit de consumentenvraag naar voedsel. Daar is nog sprake van een sterke bevolkingsgroei en groeiende inkomens. Mede door die bevolkingsgroei stijgt de wereldbevolking tot 9 miljard mensen in 2040. Intensieve voedselproductie is derhalve noodzakelijk om de wereldbevolking te kunnen voeden. Dit pleit voor een innovatieve glastuinbouw met een hoog productierendement, hetgeen kansen biedt voor een grotere afzetmarkt voor de sector.

Verdere inspanningen op het gebied van innovatie en duurzaamheid zijn een vereiste voor de *license to produce* van de tuinbouw in Nederland. De consument, de inkooporganisaties voor *retail* en maatschappelijke organisaties in binnen- en buitenland stellen immers steeds hogere eisen aan producten.

Voor de komende jaren liggen er daarom nog steeds flinke opgaven waarvoor kleinere en grotere (systeem)innovaties noodzakelijk zijn om mondiaal koploper te blijven. Productinnovatie is steeds belangrijker om de (buitenlandse) concurrentie voor te blijven en producten met een hogere toegevoegde waarde op de markt te brengen.

3.3 Krachten bundelen door samenwerking

Daar waar veel bedrijven uit één sector dicht bij elkaar gevestigd zijn is er sprake van een cluster. Dat leidt tot samenhang en onderlinge afhankelijkheid, wat tot economische voorspoed kan leiden. In elkaars nabijheid kunnen bedrijven innoveren, kennis delen, samenwerken en sneller groeien, waarbij toeleveranciers de kracht van het cluster vergroten. De Amerikaanse econoom Michael Porter heeft de kracht van clusters aangetoond en noemt het glastuinbouwcluster het enige waarmee Nederland in de top op wereldschaal opereert. Nederland is het mondiale knooppunt voor productie en handel in tuinbouwproducten.

Om de koppositie van het Greenportcluster te behouden en te verstevigen is samenwerking tussen bedrijven, mede-overheden, ondernemers en onderzoek- en onderwijsinstellingen op zowel regionaal als nationaal niveau van cruciaal belang. Gezamenlijk optrekken bij het verzamelen van marktinformatie en het verbinden van netwerken. Hierdoor zal het bedrijfsleven de kansen pakken die zo gecreëerd worden.

3.4 Greenportsamenwerking nationaal speerpunt

In 2010 startte het toenmalige kabinet Rutte I met het topsectorenbeleid. Het kabinet wil topsectoren waarin Nederland wereldwijd uitblinkt, nog sterker maken. Dit omdat de sectoren op wereldniveau een sterke positie innemen en groeimogelijkheden met zich meebrengen. Topsectorenbeleid houdt in dat de overheid samen met bedrijven en de wetenschap gericht in de sector samenwerkt en investeert.

Tuinbouw & Uitgangsmaterialen is een van de 9 topsectoren en omvat alle plantaardige ketens in het tuinbouw- en agrocomplex. De topsector is een brede sector met deelsectoren die lopen van groenten, fruit en bomen tot aan bloemen en bollen. Uitgangsmaterialen zijn producten zoals pootgoed, plantgoed en zaaizaad. Daaronder vallen bedrijven in verwerking, toelevering, handel en distributie die eveneens in Lansingerland aanwezig zijn.

In onderstaande tabel zijn de feiten en cijfers van de topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen weergegeven:

Tabel 4: kengetallen Tuinbouw & Uitgangsmaterialen.

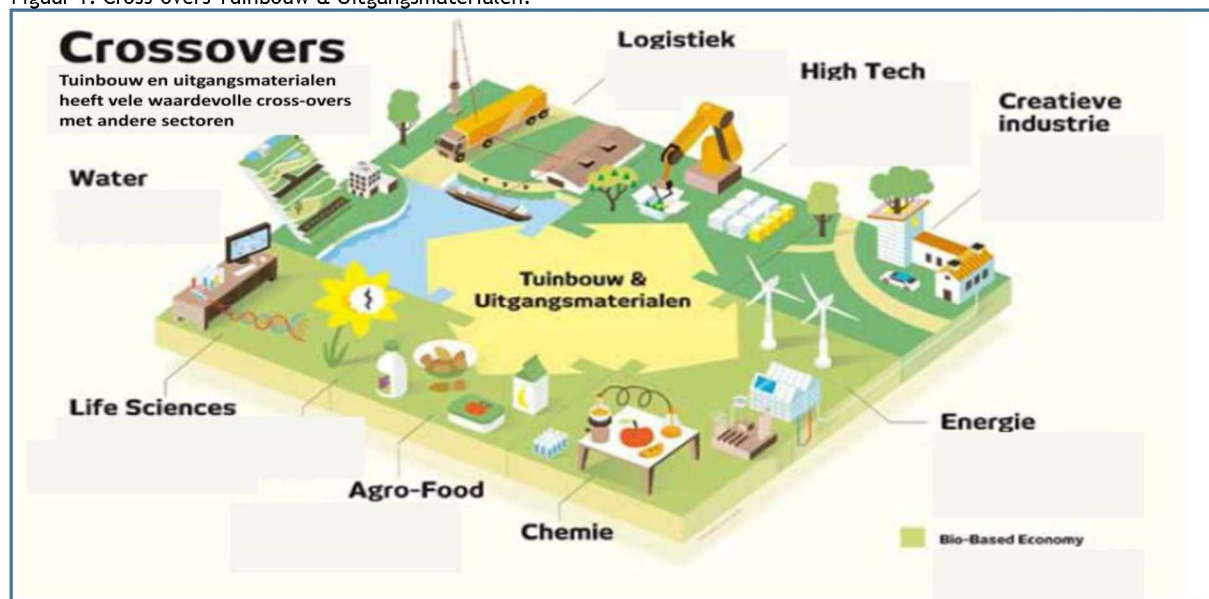
Feiten en Cijfers Tuinbouw	Sierteelt	Groenten
Productie 15 817 miljoen euro	1 ^e exporteur ter wereld	1 ^e exporteur ter wereld
Toegevoegde waarde 8 355 miljoen euro		
Werkzame personen (x1000 fte) 103		
Aantal bedrijven 24 600	€ 8,1 miljard	€ 6,1 miljard

Bron: CBS (2014): Monitor topsectoren 2014, uitkomsten 2010, 2011 en 2012 .

Andere verdienmodellen

Om koploper te blijven en investeringen te kunnen blijven doen in duurzaamheid en innovaties zijn naast samenwerking ook andere verdienmodellen nodig. Waar voorheen de focus op teeltoptimalisatie en marktpenetratie lag, wordt verbreding naar nieuwe markten en nieuwe producten steeds belangrijker. Dit is daarom ook een speerpunt voor de topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Het is van belang dat Lansingerlandse bedrijven nieuwe innovaties in crossovers zoeken met andere sectoren. Door nieuwe product-marktcombinaties te ontwikkelen, ontplooiën de bedrijven nieuwe economische activiteiten en verstevigt de Greenport zijn positie als centrum voor kennis.

Figuur 1: Cross-overs Tuinbouw & Uitgangsmaterialen.

Bron: Topsectorenbeleid T&U.

3.5 Provincie Zuid-Holland

In Zuid-Holland bevinden zich 3 van de 6 nationale Greenports:

1. Westland-Oostland;
2. Duin- en Bollenstreek;
3. Boskoop.

Daarnaast ligt er één Greenport gedeeltelijk in Zuid-Holland (Greenport Aalsmeer in Kaag en Braasem en Nieuwkoop).

Ook de provincie constateert dat een transitie naar een innovatieve en duurzame Greenport van vitaal belang is om concurrerend te blijven. De provincie richt zich op dit transitieproces. De transitie betekent voor de Greenports verduurzaming en logistieke optimalisatie. De provincie zet haar rol en taken in om bij te dragen aan dit proces. Dit doet ze door het realiseren van een goede bereikbaarheid en ontsluiting voor de Greenportgebieden. De noodzaak tot innovatie en het volledig benutten van kennis is erkend en krijgt ook prioriteit binnen de provincie.

Lansingerland is individueel en middels verschillende samenwerkingsverbanden - die hierna zijn beschreven - aangesloten bij eerdergenoemd topsectoren- en provinciaal beleid. Het is van belang om via de bestaande netwerkstructuren Lansingerlandse bedrijven te ondersteunen met belangenbehartiging en bij het verkrijgen van financiële middelen c.q. subsidies, waardoor de innovatiekracht en duurzaamheid van de Greenport wordt verhoogd.

3.6 Regionale Samenwerkingsverbanden

Om de kracht van het tuinbouwcluster te behouden en te verstevigen is naast samenwerking op nationaal niveau ook samenwerking op regionaal niveau tussen bedrijven, mede-overheden en belangenorganisaties van vitaal belang. Daarom is de gemeente Lansingerland betrokken bij de volgende gremia:

- Greenport Holland Overheden (GHO);
- Greenport Westland-Oostland (GPWO);
- Greenport Horti Campus (GHC);
- Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH);
- West-Holland Foreign Investment Agency (WFIA).

Het doel en de functies van bovengenoemde gremia worden in de hiernavolgende paragrafen weergegeven. De rol die de gemeente Lansingerland inneemt en de toegevoegde waarde die het gremia heeft voor Lansingerland worden eveneens toegelicht.

Greenport Holland Overheden (GHO)

In de GHO trekken overheden samen op, zodat het overheidsbeleid eraan bijdraagt dat de economische kracht van het tuinbouwcluster verder wordt versterkt. Met de samenwerking optimaliseren de overheden deze inzet op mondiaal, Europees, nationaal en regionaal niveau.

De GHO streeft de volgende doelstellingen na:

- Faciliteren - zorgen voor goede voorwaarden, die het ondernemen mogelijk maakt om goed te ondernemen;
- Stimuleren - dat de innovatiekracht in de sector groot blijft, dat ondernemingen 'ruimte maken' door maatschappelijk verantwoord te ondernemen;
- Kaders stellen - helder aangeven wat de maatschappelijke randvoorwaarden zijn voor het ondernemen.

De gemeente Lansingerland is onderdeel van de GHO en kan door dit samenwerkingsverband voor Lansingerlandse bedrijven onderwerpen agenderen die het economisch cluster verder versterken.

Greenport Westland-Oostland (GPWO)

De gemeente Lansingerland werkt in GPWO samen met de gemeenten Westland, Pijnacker-Nootdorp, Zuidplas, Midden-Delfland, Barendrecht, Waddinxveen en Leidschendam-Voorburg en het bedrijfsleven aan het versterken van het glastuinbouwcluster.

De ambitie en de uitdaging voor de GPWO is de transitie naar een bereikbare, innovatieve, duurzame en dynamische Greenport met een hoogstaand kennisnetwerk, zodat de Greenport Westland-Oostland op mondiaal niveau concurrerend blijft en haar positie als voorloper verstevigt. Door de intensieve samenwerking met een aantal toonaangevende kennisinstellingen, heeft de sector een sterke internationale marktpositie opgebouwd en kan een bijdrage worden geleverd aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen.

Om de ambitie te kunnen bereiken zijn de gemeenten, waaronder Lansingerland, samen het uitvoeringsprogramma Duurzame Greenport Westland-Oostland gestart, bestaande uit de volgende projecten:

- *Energie*: verbeteren aansluiting op landelijke en provinciale initiatieven;
- *Modernisering & ruimte*: modernisering van tuinbouwareaal in de regio en ontwikkelen nieuw instrumentarium om innovatieve bedrijven de ruimte te bieden;
- *Kennis & innovatie*: versterken positie *Horti Science Parc* als internationaal centrum voor scholing, kennis, innovatie en onderzoek;
- *Water*: terugdringen emissies van bestrijdingsmiddelen naar oppervlaktewater om zo over voldoende gietwater van goede kwaliteit te beschikken;
- *Infrastructuur & logistiek*: gezamenlijke prioritering en lobby voor noodzakelijke infrastructuur om positie als logistieke draaischijf van tuinbouwproducten in Europa te kunnen handhaven.

Greenport Horti Campus (GHC)

De gemeente Lansingerland is een van de initiatiefnemers van de Greenport Horti Campus (GHC). Greenport Horti Campus is een bundeling van krachten van bedrijven, onderwijs, kennisinstellingen en overheden om de innovatiekracht en concurrentiepositie van de Greenport Westland-Oostland blijvend te versterken. De partners in de Greenport Horti Campus willen beter onderwijs voor studenten en medewerkers, en kennis dicht bij de ondernemers organiseren met aansprekende faciliteiten.

De GHC is verdeeld over drie campussen: Lansingerland, Westland en Barendrecht. In Lansingerland wordt kennis en innovatie geconcentreerd aan de Violierenweg in Bleiswijk. Zo is de Wageningen UR Glastuinbouw met al zijn expertise en voorzieningen hier actief. Daarnaast speelt DLV-GreenQ als vooraanstaand internationaal opererende teeltadviseur en trainingsinstituut inclusief eigen faciliteiten een rol van betekenis in Lansingerland.

De GHC heeft de volgende doelstelling: *“Het garanderen van voldoende innovatieve ondernemers alsook voldoende goed gekwalificeerd personeel voor de sector door het bieden van inspirerende opleidingen en cursussen met directe toegang tot kennis. GHC levert hiermee een directe bijdrage aan een positief imago van de sector en versterking van de internationale concurrentiekracht.”*

De GHC sluit met bovengenoemde doelstelling aan op de landelijke *Human Capital Agenda* van de topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen.

MRDH**METROPOOLREGIO ROTTERDAM DEN HAAG**

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag omvat 23 gemeenten die hun krachten bundelen in het samenwerkingsverband Metropoolregio Rotterdam Den Haag om de internationale concurrentiepositie van de regio te versterken.

De gemeente Lansingerland is onderdeel van de MRDH en kan door dit samenwerkingsverband de belangrijkheid van het Greenportcluster agenderen. Op deze wijze positioneert de MRDH zich met het Greenportcluster en kan daardoor op nationaal en internationaal niveau ondersteunen, bijvoorbeeld bij het verkrijgen van financiële middelen c.q. subsidies voor projecten waarmee innovatiekracht en duurzaamheid van de Greenport wordt verhoogd. Tevens kan de MRDH ondersteunen bij het agenderen van belangrijke onderwerpen bij het Rijk of Provincie.

West-Holland Foreign Investment Agency (WFIA)

WestHolland Foreign Investment Agency (WFIA) acquireert en assisteert internationale ondernemingen bij vestiging, uitbreiding of verplaatsing van hun activiteiten in de regio West-Holland.

De voornaamste sectoren en clusters in de regio West-Holland zijn Life Sciences & Biotechnologie, Olie & Gas, IT & Telecom, Security, Aerospace, Glastuinbouw en Water & Delta Technologie.

Met dit samenwerkingsverband hebben 6 buitenlandse bedrijven, waarvan 2 Greenport gelieerde bedrijven (Shouguang Vegetable Industry en Thermo Fisher) zich gevestigd in Lansingerland. In de nabije toekomst zal het Innovation Quarter (IQ) gaan acquireren voor de Greenportsector. Daarover zijn afspraken gemaakt tussen de WFIA en IQ. Onze samenwerking zal zich na het overgangsjaar 2015 dan ook meer op het IQ concentreren.

4. Actieprogramma Lansingerland

4.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken zijn zowel de uitdagingen als de speerpunten vanuit de sector weergegeven. Er is eveneens weergegeven dat samenwerking tussen bedrijven, mede-overheden en belangenorganisaties van cruciaal belang is om de sector te behouden. In dit hoofdstuk is op basis van eerdergenoemde trends en analyses een vertaling gemaakt naar concrete acties binnen de gemeente Lansingerland. De acties zijn ondergebracht in vier thema's, te weten:

- Economie & ruimtelijke ontwikkeling;
- Kennis, innovatie & scholing;
- Milieu & duurzaamheid;
- Bereikbaarheid & infrastructuur.

De benoemde acties die voortvloeien uit de thema's zijn zodanig opgebouwd dat inzichtelijk wordt gemaakt wat wordt bedoeld met de actie (1), welk tijdspad eraan is gekoppeld (2), welk resultaat het oplevert (3), welke partijen betrokken zijn (4) en welke positie de gemeente Lansingerland inneemt bij de beschreven actie (5).

De gemeente Lansingerland neemt, afhankelijk van het onderwerp, één van de volgende rollen aan:

- Faciliteren: Bieden van beleidsruimte en begeleiden van initiatiefnemers.
- Stimuleren: Ondersteunen van initiatiefnemers door voorlichting, capaciteit of subsidie.
- Actief sturen: Dragen van organisatorische en financiële verantwoordelijkheid.

4.2 Economie & ruimtelijke ontwikkeling.

Met een sterk, duurzaam en innovatief glastuinbouwcluster levert het bedrijfsleven een belangrijke bijdrage aan het versterken van de positie van de Greenport als één van de belangrijkste regionale en nationale topsectoren. De kracht zit in de clustering van toelevering, productie en afzet.

De gemeente Lansingerland telde in 2013 235 glastuinbouwbedrijven en er werkten in hetzelfde jaar 6.500 mensen in de gehele sector. Door de ontwikkeling van de primaire sector hebben zich in Lansingerland en de omliggende gemeenten diverse aan het cluster gerelateerde bedrijven gevestigd. Het gaat hierbij om bedrijven in de categorie midden- en kleinbedrijf (MKB) uit de volle breedte van het cluster, van kassenbouwers en tuinbouwtechniek tot onderzoek, transport en dienstverlening. Deze bedrijven bevinden zich vooral op reguliere bedrijventerreinen en kantorenlocaties. De strategische ligging ten opzichte van belangrijke handels- en distributieknooppunten maakt dat het cluster in Lansingerland zich ook in de toekomst verder kan blijven ontwikkelen.

4.2.1 Internationale samenwerking

Lansingerlandse Greenportbedrijven zijn veelal internationaal georiënteerd. Dit mede vanwege de kansen in opkomende landen als bijvoorbeeld China. Goede overheidscontacten zijn een conditio sine qua non om zaken te kunnen doen met China en voor Chinese bedrijven om in het buitenland te kunnen investeren en participeren.

Als gevolg hiervan is de gemeente Lansingerland op 19 januari 2015 een officiële Stedenband aangegaan met Yangling als bewijs van bestaande goede relaties. Met het aangaan van de Economische Stedenband stimuleren we het lokale bedrijfsleven in de breedste zin van het woord. Enerzijds in het kader van de handels- en exportbevordering door de Chinese markt te openen voor met name onze bedrijven uit de Glastuinbouwsector. Anderzijds door het aantrekken van Chinese investeerders en beleggers. Het aangaan van relevante Stedenbanden past in het beleid van het huidige college van burgemeester en wethouders van Lansingerland om kansen te creëren en te benutten bij de verkoop van gronden door het promoten van Lansingerland als aantrekkelijke vestigingsplaats.

4.2.2 Bedrijven Investeringszone

Om de kwaliteit in de glastuinbouwgebieden te waarborgen heeft de gemeente Lansingerland in 2013 een Bedrijven Investeringszone (BIZ) doorlopen om daarmee voor het gehele glastuinbouwgebied parkmanagement op te richten. Uiteindelijk bleek door de omvang van het gebied dat niet aan de voorwaarden voldaan werd, waardoor de BIZ niet ingevoerd is. Voor de aankomende periode is het van belang na te gaan of er bij bepaalde ondernemers behoefte is aan een BIZ in bepaalde deelgebieden.

4.2.3 Stoppersnetwerk

De gemeente Lansingerland is aangesloten bij het Stoppersnetwerk. Dit netwerk ondersteunt en begeleidt ondernemers die overwegen, al dan niet gedwongen, hun bedrijf te beëindigen. De gemeente Pijnacker-Nootdorp en Zuidplas zijn eveneens aangesloten.

Het stoppersnetwerk is een initiatief van LTO glaskracht en VNO-NCW Oostland en is ontstaan nadat de partijen constateerden dat meerdere bedrijven die overwogen te stoppen, onvoldoende zicht hadden op de belangrijkste te nemen stappen. Het stoppersnetwerk heeft een stappenplan ontwikkeld waardoor de ondernemer weet waar die in welke fase aan toe is. Er is per gemeente een onafhankelijk vertrouwenspersoon aangesteld die ondernemers waar nodig begeleidt.

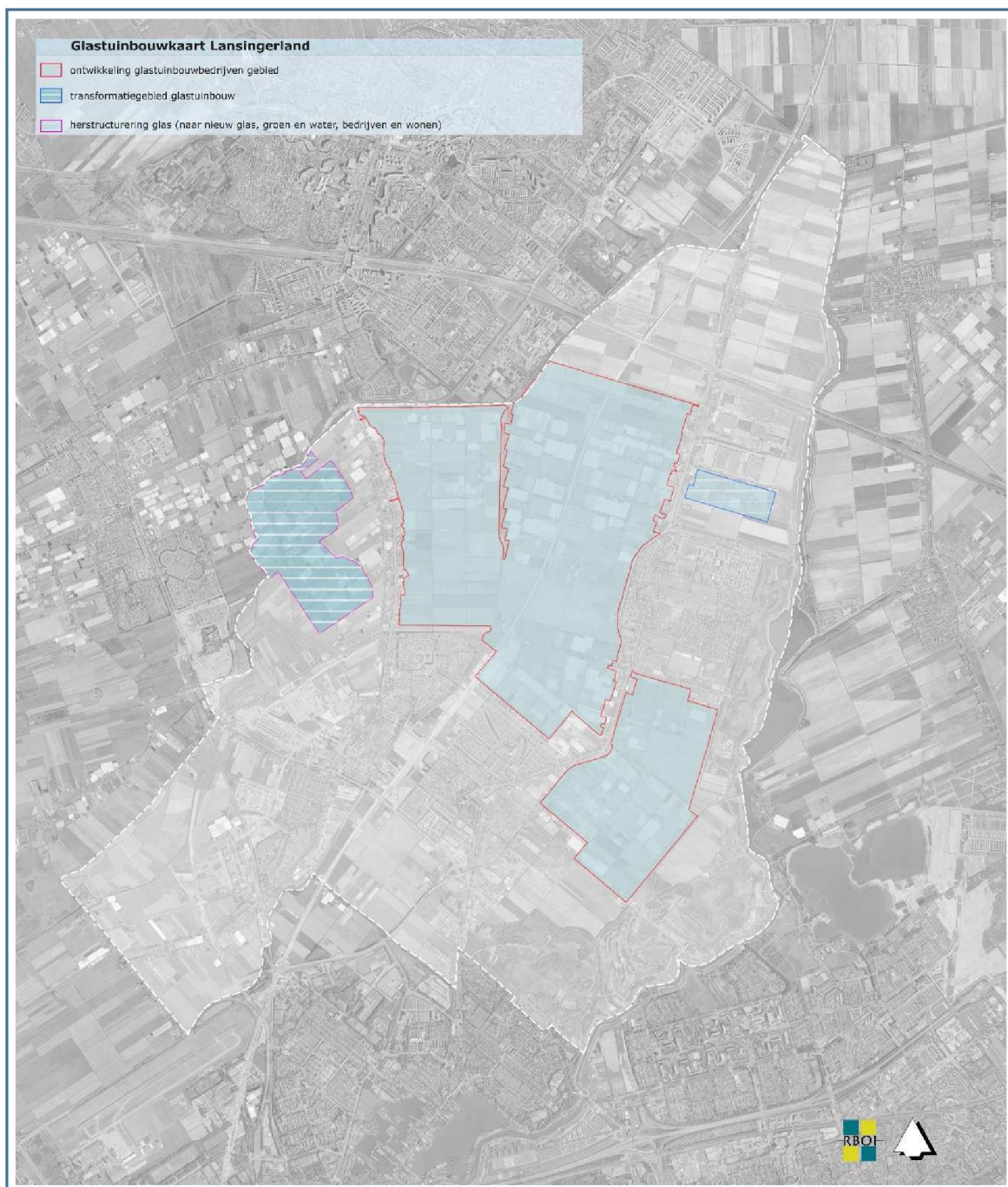
4.2.4 Glastuinbouwbedrijfsgebieden

Eén van de voorwaarden om de sector compleet, vitaal en concurrerend te houden, is het behoud van het cluster in de gemeente Lansingerland. De kracht van het cluster is gelegen in de fysieke concentratie van alle clusteractiviteiten in de regio. De gemeente Lansingerland streeft daarom naar behoud van het glastuinbouwareaal in de vastgestelde 'glastuinbouwbedrijfsgebieden'. Zowel het provinciaal- als het gemeentelijk beleid geven weer dat binnen glastuinbouwbedrijfsgebieden geen andere functies dan glastuinbouw (met uitzondering van glastuinbouw gelieerde bedrijven) mogelijk is. Eerdergenoemde gebieden zijn geborgd in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

Het is van belang dat de ruimte in de glastuinbouwbedrijfsgebieden optimaal wordt benut. Het beleid is daarom gericht op het stimuleren en faciliteren van duurzame en hoogwaardige glastuinbouw door middel van herstructurering, samenvoeging en vestiging van glastuinbouwbedrijven. Andere functies binnen deze gebieden zouden dit streven naar moderne glastuinbouwbedrijven in de weg staan. Deze beleidskeuze biedt -op de lange termijn- toekomstperspectief aan de Lansingerlandse bedrijven en zorgt ervoor dat de huidige exportpositie en logistieke functie behouden blijft.

Op de hierna navolgende kaart zijn zowel de glastuinbouwbedrijfsgebieden als het project FES Oostland (afgebeeld als herstructurering glas) weergegeven. Laatstgenoemde betreft een integrale gebiedsontwikkeling waarbij verschillende doelen op het gebied van duurzame glastuinbouw, ecologie, water, recreatie, verkeersontsluiting en landschap op elkaar worden afgestemd en gerealiseerd.

Kaart 2: Glastuinbouwkaart Lansingerland

Bron: Gebaseerd op Structuurvisie Lansingerland.

4.2.5 Actielijst economie & ruimtelijke ontwikkeling

De belangrijkste acties die de gemeente Lansingerland in relatie tot dit thema onderneemt, zijn in onderstaande tabellen weergegeven.

Onderwerp	Accountmanagement Greenportbedrijven
Beschrijving	De gemeente Lansingerland acquireert (mede via WFIA en Innovation Quarter) binnen- en buitenlandse bedrijven voor vestiging in Lansingerland. Naast glastuinbouwbedrijven richt Lansingerland zich ook op bedrijven met nieuwe teelten, zoals vis, teelten voor de farmaceutische industrie en producten voor een nichemarkt. Ook toeleveranciers, logistieke bedrijven en handelsbedrijven worden aangemoedigd zich hier te vestigen. De aangestelde accountmanager Greenport zal naast acquisitie ook bedrijven ondersteunen bij het verkrijgen van de benodigde vergunningen
Resultaat	Verkoop van beschikbare gronden en optimale dienstverlening richting Greenportbedrijven.
Fasering	2015-2018
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, WFIA, Innovation Quarter, LTO Noord Glaskracht, VNO-NCW afdeling Oostland en Ondernemend3B.
Rol gemeente	Actief sturen

Onderwerp	Glastuinbouwareaal behouden
Beschrijving	De gemeente stuurt via de gemeentelijke bestemmingsplannen op behoud van het glastuinbouwareaal in de vastgestelde 'glastuinbouwbedrijfsgebieden'.
Resultaat	Behouden van het glastuinbouwareaal.
Fasering	2015-2018
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, Gemeente Pijnacker-Nootdorp, LTO Noord Glaskracht, Provincie Zuid-Holland en VNO NCW afdeling Oostland.
Rol gemeente	Actief sturen

Onderwerp	Parkmanagement in de glastuinbouwgebieden
Beschrijving	Onderzoeken in hoeverre voor bepaalde deelgebieden uit het glastuinbouwgebied de Bedrijven Investerings Zone (BIZ) kan worden ingevoerd.
Resultaat	Parkmanagement in deelgebieden van het glastuinbouwgebied.
Fasering	2015-2016
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, LTO Noord Glaskracht, VNO NCW afdeling Oostland en Ondernemend3B.
Rol gemeente	Stimuleren

4.3 Kennis, innovatie en scholing

4.3.1 Kennis & Innovatie

Kennis & Innovatie is de kurk waar de tuinbouwsector de komende jaren op drijft. Het organiseren van kennis dichtbij ondernemers en het opleiden van toekomstige en huidige medewerkers zijn belangrijke voorwaarden voor een sterke Greenport.

De clustering van bedrijven in de toelevering, productie en afzet heeft geleid tot een sterk kennisnetwerk voor het hele tuinbouwcomplex met onder andere als resultaat het *Horti Science Parc*. Via het *Horti Science Parc* worden de banden tussen ondernemers en kenniscentra verder versterkt. De instellingen op het *parc* investeren in kennis die is afgestemd op de behoefte van het bedrijfsleven. Het *parc* gevestigd te Bleiswijk krijgt internationaal veel belangstelling uit Europa en de rest van de wereld. Ook zijn diverse internationale studenten actief in dit gebied. Het is dé kennisstraat voor de regio met o.a. de volgende instellingen:

1. Wageningen Universiteit Research Centrum Glastuinbouw

Dit instituut ontwikkelt nieuwe concepten voor teelten, productiesystemen en bedrijven. Daarnaast werkt het instituut aan verbetering van bestaande teelten.

Wageningen Universiteit zet zich in om samen met andere kennispartners in de glastuinbouw nieuwe en bestaande kennis te verspreiden en effectief te gebruiken. Dit doen zij onder andere vanuit zes Innovatie en Demonstratie Centra (IDC), te weten: IDC bollen & vaste planten, IDC Energie, IDC LED, IDC smaak, IDC water, IDC digitaal leren.

De Innovatie- en Demonstratie Centra (IDC) zijn hierbij katalysator vanwege de fysieke locatie waar ondernemers samen met onderzoek en onderwijs werken aan toepassing en implementatie. Buiten *IDC bollen & vaste planten* bevinden alle IDC's zich in Bleiswijk.

2. DLV Plant-GreenQ

DLV Plant- GreenQ is de grootste wereldwijd opererende commerciële dienstverlener op het gebied van kennis van teelt en teelt gerelateerde processen in *food & flowers*. Daarnaast biedt GreenQ diverse onderwijs- en trainingsmodules aan.

4.3.2 Scholing

Er zijn excellente (universitaire) opleidings- en onderzoekscentra in de regio gevestigd. Zo zijn er in een straal van 25 kilometer om Lansingerland drie universiteiten gevestigd: de Erasmus Universiteit in Rotterdam, de Technische Universiteit Delft en de Rijksuniversiteit Leiden, waarmee de tuinbouw en de aanwezige kennisinstellingen nauw samenwerken. Zoals hierboven beschreven is ook de WUR met een dependance vertegenwoordigd.

Daarnaast wordt tuinbouwonderwijs aangeboden op VMBO niveau aan de Melanchton Businessschool en beroepsbegeleidende leerweg in plantenteelt, groene ruimte en bloemverzorging op niveau 1, 2 en 3. Voor andere tuinbouwgerelateerde MBO-opleidingen gaan leerlingen naar MBO Greenport in Naaldwijk of het Wellant College in Rijswijk. Voor een HBO gerelateerde opleiding kunnen studenten naar Delft, Den Bosch en Dronten. Tenslotte biedt de Wageningen Universiteit opleidingen op academisch niveau aan.

Uit de consultatie met de tuinders is gebleken dat zij zich zorgen maken over het toekomstige arbeidspotentieel. Ze hebben reeds een tekort aan opgeleid personeel. Naast teelttechnisch personeel ervaren de ondernemers een tekort aan geschoold personeel in de ICT, logistiek, management en tuinbouwtechniek. Het is derhalve een uitdaging voor de Greenport om de aantrekkelijkheid van werken in de branche te vergroten.

4.3.3 Actielijst kennis, innovatie & scholing

De belangrijkste acties die de gemeente Lansingerland -in relatie tot dit thema- onderneemt, zijn in onderstaande tabellen weergegeven.

Onderwerp	Oprichten van een valorisatienetwerk ³
Beschrijving	Kennisontwikkeling vindt plaats op fundamenteel en toegepast niveau. De Erasmus universiteit (Rotterdam), de Technische Universiteit (Delft) en Wageningen Universiteit & Research Center glastuinbouw (Bleiswijk) ontwikkelen fundamentele kennis. Om deze fundamentele kennis snel en goed te vertalen naar toegepaste kennis is het van belang dat Lansingerlandse bedrijven en kennisinstellingen bijeenkomen in een netwerk met als doel valorisatie.
Resultaat	Oprichten van een netwerk waarin bedrijven en kennisinstellingen elkaar ontmoeten en samenwerken om kennis om te zetten in economische waarde.
Fasering	2015
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, Gemeente Pijnacker-Nootdorp, WUR, GreenQ, TU Delft, Erasmus Universiteit en Rijksuniversiteit Leiden, Hogeschool Inholland Delft, De Haagse Hogeschool, Greenport Westland Oostland en MRDH.
Rol gemeente	Stimuleren

Onderwerp	Greenport als inspirerende branche promoten
Beschrijving	De vraag naar hoger opgeleide specialisten groeit. Deze trend is al te zien en zal zich versnellen. Om de werkgelegenheid kwantitatief en kwalitatief goed in te kunnen vullen, is cruciaal dat de Greenport als branche bekend komt te staan als aantrekkelijke, duurzame en inspirerende werkgever. Met werk dat afwisselend is, uitdagend, kennisintensief en betekenisvol voor de maatschappij. Met veel mogelijkheden om door te stromen en om internationale ervaring op te doen. Met de samenwerkende partijen beschreven in paragraaf 3.5 wordt hier verder invulling aangegeven.
Resultaat	Gezamenlijk opzetten van een inspirerend programma om de sector aantrekkelijk te maken als werkgever.
Fasering	2015-2018
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, Gemeente Pijnacker-Nootdorp, WUR, GreenQ, TU Delft, Rijksuniversiteit Leiden, Hogeschool Inholland, SOB Oostland, Provincie Zuid-Holland, WFIA en LTO Noord Glaskracht, GHC, Greenport Westland Oostland.
Rol gemeente	Faciliteren

³ Valorisatie is het proces dat kennis omzet naar commercieel haalbare producten, processen of diensten.

Onderwerp	Fondsenwerving
Beschrijving	Informatieoverdracht naar bedrijven over subsidiemogelijkheden en, indien wenselijk, als penvoerder optreden bij het aanvragen van subsidies op regionaal, nationaal en internationaal niveau.
Resultaat	Bedrijven de mogelijkheid bieden te investeren.
Fasering	2015-2018
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, Gemeente Pijnacker-Nootdorp, Provincie Zuid-Holland, Greenport Westland Oostland, MRDH, Innovation Quarter en LTO Noord Glaskracht.
Rol gemeente	Stimuleren

Onderwerp	Faciliteren van kennis als exportproduct
Beschrijving	Naast producten levert de Greenport steeds meer kennis aan buitenlandse afnemers. Nederlandse tuinbouwkennis (en vakmanschap) zien afnemers vaak als voorwaarde om de geleverde levende producten en apparatuur succesvol te gebruiken. Met kennis over de werking van een pakket instrumenten kunnen zij bijvoorbeeld beter de optimale groeiomstandigheden creëren. Hoewel nog niet alle buitenlandse markten vertrouwd zijn met betaalde kennis en diensten, is de trend dat kennis een wezenlijk onderdeel gaat vormen van de totale export vanuit Nederland. Bij die kennisexport stellen landen als China overheidsvertegenwoordiging als voorwaarde om economische transacties op gang te krijgen.
Resultaat	Deelname aan handelsdelegaties met als resultaat: kennis als betaalde dienst naar het buitenland exporten.
Fasering	2015-2018
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, Gemeente Pijnacker-Nootdorp, Greenport Westland Oostland, WUR, GreenQ, MRDH, Innovation Quarter, WFIA, TU Delft, Rijksuniversiteit Leiden.
Rol gemeente	Faciliteren

4.4 Milieu & Duurzaamheid

Het college van burgemeester en wethouders van Lansingerland heeft in zijn collegeprogramma 2014-2018 het volgende als doelstelling gesteld: *“Voor de komende vier jaar is het bewerkstelligen van een omslag naar duurzaam denken en duurzaam doen. Het is onze wens dat steeds meer inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties duurzaamheid gaan gebruiken als middel om concurrentievoordeel en kostenefficiëntie te realiseren.”*

Actieprogramma duurzaamheid

Om structuur aan te brengen in het behalen van de doelstellingen wordt een actieprogramma duurzaamheid opgesteld. Hierin wordt vastgelegd welke projecten met welk doel in de gemeente plaatsvinden en wie de betrokken actoren zijn. Ook de concrete acties en projecten met betrekking tot glastuinbouw worden hierin meegenomen. De Greenport zal hiermee een bijdrage leveren aan het behalen van de duurzaamheidsdoelstellingen. Het actieprogramma bevat zowel gemeentelijke projecten als andere lokale en regionale initiatieven. Door middel van jaarschijven wordt elk jaar weergegeven welke projecten worden uitgevoerd. Het actieprogramma wordt opgesteld met participatie van o.a. bedrijven.

Greenport in relatie tot duurzaamheid

De tuinbouw heeft veel redenen om te streven naar energieneutraal produceren en vervoeren. Naast ecologische redenen zijn er ook economische redenen; fossiele brandstof is namelijk duur.

Het tuindersnetwerk is een voorbeeld van een duurzaamheidsproject dat bijdraagt aan een verdere verduurzaming van de Greenport. Tachtig bedrijven in Bergschenhoek, Berkel & Rodenrijs en Bleiswijk ontvangen via het tuindersnetwerk industriële koolstofdioxide (CO₂) ter bevordering van de groei van de door hen geteelde gewassen. Door het netwerk gaan de tuinders efficiënter om met energie, besparen geld én wordt een aanzienlijke CO₂-reductie gerealiseerd. De tuinders ontvangen veilig koolstofdioxide via dit netwerk. Het bedrijf OCAP vangt de stof als restproduct van industriële processen in de Rotterdamse haven op en transporteert het onder andere naar haar verdeelstation in Lansingerland.

Warmterotonde

Eerdergenoemde tuindersnetwerk is een netwerk voor een beperkte groep bedrijven in Lansingerland. Om de kansen tot een verdere verduurzaming in beeld te krijgen is de volgende stap het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor een (omvangrijk) warmterotonde in het Oostland. Met als uiteindelijke doel een warmterotonde voor heel Zuid-Holland. Met warmterotonde wordt bedoeld een net van warmteleidingen die industrie, glastuinbouw, huishoudens en andere afnemers in Zuid-Holland met elkaar verbindt. Het net wordt verwarmd met restwarmte uit de Rotterdamse industrie. Met een haalbare warmterotonde wordt zowel de haven als de glastuinbouw een stuk duurzamer. Bovendien levert de energiebesparing die daarmee gepaard gaat een bijdrage aan de concurrentiekracht van beide sectoren.

4.4.1 Actielijst milieu & duurzaamheid

De belangrijkste acties die de gemeente Lansingerland -in relatie tot dit thema- onderneemt, zijn in onderstaande tabellen weergegeven.

Onderwerp	AquaReUse als duurzaam concept promoten
Beschrijving	AquaReUse is een uniek zuiveringsconcept waarbij het afvalwater van een cluster glastuinbouwbedrijven aan de Overbuurtse Polder (Bleiswijk) wordt gezuiverd. Dezelfde bedrijven (her)gebruiken het gezuiverde water vervolgens weer als gietwater. Hiermee wordt een sluitende waterkringloop gerealiseerd. Met dit concept is een stap gezet in de verdere verduurzaming van de sector. Het is derhalve van belang dat het project wordt gepromoot zodat soortgelijke greenportbedrijven volgen.
Resultaat	Promoten van AquaReUse als duurzaam concept.
Fasering	2014-2015
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, LTO Noord Glaskracht, Wageningen UR, Stichting Toegepast onderzoek waterbeheer (STOWA), Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK), Aqua Terra Nova, PB techniek, Provincie Zuid-Holland en Rabobank.
Rol gemeente	Stimuleren

Onderwerp	Haalbaarheid warmterotonde Oostland onderzoeken
Beschrijving	Vanuit de provincie Zuid-Holland, OCAP en LTO is het initiatief gekomen om de haalbaarheid voor een warmterotonde te onderzoeken. Vanuit de gemeente is het voor de aankomende periode van belang actief medewerking te verlenen. Met dit onderzoek ontstaat er een beter beeld van de behoeftes van tuinders in Oostland (1), en wordt tevens duidelijk welke technische mogelijkheden er zijn om de restwarmte vanuit de Rotterdamse haven -via een warmterotonde- te laten afvloeien naar het Oostland (2).
Resultaat	Warmterotonde
Fasering	2015-2016
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, Provincie Zuid-Holland, MRDH, Gemeente Pijnacker-Nootdorp, Greenport Westland Oostland, OCAP, LTO Noord Glaskracht en Gemeente Westland.
Rol gemeente	Stimuleren

Onderwerp	Aardwarmte
Beschrijving	In Lansingerland wordt de haalbaarheid voor een aardwarmtenetwerk onderzocht. Vanuit de gemeente is het voor de aankomende periode van belang om medewerking te verlenen aan particuliere initiatieven.
Resultaat	Aardwarmtenetwerk
Fasering	2015-2016
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, Provincie Zuid-Holland en bedrijfsleven.
Rol gemeente	Faciliteren

4.5 Bereikbaarheid & Infrastructuur

Een goede bereikbaarheid is één van de voorwaarden om economische kracht en groei te realiseren. Dit is met name belangrijk voor het verkeer van en naar de Greenport gerelateerde bedrijventerreinen en de daarbij gelegen (glas)tuinbouwbedrijven. De gemeente Lansingerland is per auto via de A12, N209, N470, N471, N472 goed bereikbaar. Ook ligt de gemeente vlakbij Rotterdam The Hague Airport, Mainport Rotterdam en op nog geen vijftig kilometer van Mainport Schiphol.

Het nieuw aan te leggen station BleiZo geeft in algemene zin een impuls aan het bedrijfsleven in Lansingerland. Dit station is ook van belang voor het nabijgelegen *Hort Science Parc*. Het station wordt een vervoersknooppunt, waar trein, ZoRo buslijn, lightrail, auto en fiets samenkomen. Met dit station kunnen bezoekers, waaronder studenten, eenvoudig het *Horti Science Parc* bereiken.

4.5.1 Actielijst bereikbaarheid & infrastructuur

De belangrijkste actie die de gemeente Lansingerland -in relatie tot dit thema- onderneemt, is in onderstaande tabel weergegeven.

Onderwerp	Railterminal
Beschrijving	De gemeente Lansingerland en provincie Zuid-Holland hebben samen met marktpartijen de mogelijkheden voor de realisatie van een railterminal onderzocht. Deze terminal moet het Greenportcluster verder versterken. Na diverse onderzoeken is gebleken dat de Klappolder in Lansingerland (langs het spoor Den Haag-Utrecht) hiervoor de beste locatie is. Aankomende periode gaat het plan voor een railterminal verder worden uitgewerkt. Met het Railterminal kunnen bedrijven (niet uitsluitend Greenport) hun containers richting Oost- en Zuid Europa via rails vervoeren. Daarnaast is een groeiende behoefte om via rail containers te transporteren richting de Alpenlanden.
Resultaat	Met deze railterminal zullen o.a. bloemen en groenten overgeladen worden op de trein om vandaar vervoerd te worden naar het achterland.
Fasering	2015-2018
Betrokken partijen	Gemeente Lansingerland, Gemeente Pijnacker-Nootdorp, Gemeente Alphen aan den Rijn, Gemeente Zuidplas, MRDH, Provincie Zuid-Holland, Greenport Westland Oostland en LTO Noord Glaskracht.
Rol gemeente	Stimuleren

5. Aan de slag

De Amerikaanse econoom Michael Porter heeft de kracht van clusters aangetoond en noemt het glastuinbouwcluster het enige waarmee Nederland in de top op wereldschaal opereert. Nederland is een mondiaal knooppunt voor productie en handel in tuinbouwproducten.

Binnen de gemeente Lansingerland ligt een belangrijk deel van het belangrijkste glastuinbouwcomplex ter wereld. De glastuinbouw wordt gezien als een belangrijke pijler voor de Nederlandse economie, maar ook voor de Lansingerlandse economie.

De kracht van Lansingerland zit in de onderlinge verwevenheid en afhankelijkheid van functies binnen de glastuinbouwcluster. Samen met de gebundelde ruimtelijke concentratie van productie, toelevering, vermarkting, logistiek en kennis binnen onze gemeentegrenzen geeft dat volop mogelijkheden.

Versterking van de gehele glastuinbouwcluster staat voorop, waarbij er geen elementen uit het Lansingerlandse cluster mogen verdwijnen. Aan de verworven toppositie van het bedrijfsleven in Lansingerland levert de gemeente Lansingerland zijn bijdrage door eerder beschreven acties (hoofdstuk 4) de aankomende jaren actief uit te voeren.

Dankzij de kracht van het cluster wordt de regio internationaal gezien als centrum voor kennis, inkoop en innovatie. Het is derhalve van vitaal belang dat de gemeente Lansingerland samen met de gemeente Westland, Pijnacker-Nootdorp en overige gemeenten blijft optrekken om als regio mondiaal koploper te blijven.

De ambitie en de uitdaging voor de Greenport als geheel is de transitie naar een bereikbare, innovatieve, duurzame en dynamische Greenport met een hoogstaand kennisnetwerk om daarmee de *license to produce* te garanderen. Voor de komende jaren zal de focus uitgaan naar kleinere en grotere (systeem)innovaties om mondiaal koploper te blijven. Productinnovatie is steeds belangrijker om de (buitenlandse) concurrentie voor te blijven en producten met een hogere toegevoegde waarde op de markt te brengen.

Om koploper te blijven en investeringen te kunnen blijven doen in duurzaamheid en innovaties zijn ook andere verdienmodellen nodig. Waar voorheen de focus op teeltoptimalisatie en marktpenetratie lag, wordt verbreding naar nieuwe markten en nieuwe producten steeds belangrijker. Ook is het van belang dat Lansingerlandse bedrijven nieuwe innovaties in crossovers zoeken met andere sectoren. Door nieuwe product-marktcombinaties te ontwikkelen, ontplooien de Lansingerlandse bedrijven nieuwe economische activiteiten, waardoor de Greenport op mondiaal niveau concurrerend blijft en haar positie als voorloper versterkt.

Het is daarbij van belang dat de gemeente Lansingerland, mede-overheden, ondernemers en onderzoek- en onderwijsinstellingen gezamenlijk blijven optrekken bij het verzamelen van marktinformatie en het verbinden van netwerken. Hierdoor zal het bedrijfsleven de kansen pakken die zo gecreëerd worden.

Voorwaarde voor succes is tenslotte (internationale) marktoriëntatie, samenwerking en positionering van de regio als tuinbouwkenniscentrum. Glastuinbouw is de beste garantie voor de middellange termijn voor de verdere economische en maatschappelijke ontwikkeling van Lansingerland.